

РЕЦЕНЗІЯ ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА

Завідувача кафедри кардіології Національного університету здоров'я
України імені П.Л. Шупика, доктора медичних наук,
професора **Долженко Марини Миколаївни** на дисертаційну роботу

Шкандали Анни Юрївни

«Клініко-функціональна оцінка результатів ендоваскулярних та гібридних
втручань у хворих з хірургічною патологією аорти»

представлену на захист у спеціалізовану вчену раду ДФ 26.613.221

Національного університету здоров'я України

імені П.Л. Шупика, що створена

від 09.04.2025 (протокол № 04) для розгляду та проведення разового
захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертації

Актуальність вибраної теми залишається актуальною внаслідок того, що на незважаючи на призначення оптимальної медикаментозної терапії, яка на сьогодні вважається стандартом лікування, спостерігається низька прихильність пацієнтів до лікування, що підвищує ризик ускладнень. Слід відмітити, що ендоваскулярне протезування грудної аорти у поєднанні з оптимальною медикаментозною терапією сприяє кращому ремоделюванню аорти та виживаності пацієнтів, але залишається дискусійним питанням.

Мета даного дослідження - визначення критеріїв відбору пацієнтів для оптимізації медикаментозної терапії чи ендоваскулярних втручань, що призведе до покращення результатів лікування неускладненої дисекції низхідної аорти типу В.

Дане питання немає досконалого визначення, внаслідок малої кількості досліджень які порівнювали ці дві операції у ранніх результатах. Відсутні дослідження, які б показали віддалені результати, функціонування збереженого аортального клапана, виживаність пацієнтів та ускладнення, що надає актуальності цьому питанню.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими

програмами.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної роботи кафедри кардіохірургії, рентгеноваскулярних та екстракорпоральних технологій НУОЗ України імені П. Л. Шупика «Мультидисциплінарний підхід до хірургічного лікування серця та магістральних судин (номер реєстрації 0121U113336; термін: 2021-2025).

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.**

Основні положення, висновки та рекомендації є досить достовірними і базуються на основі достатнього клінічного матеріалу.

Використано сучасні методи статистичної обробки даних з ретельним підтвердженням достовірності результатів та обґрунтування наукових положень та висновків, що дозволяє вважати рекомендації достовірними та наукового обґрунтованими.

Всі проведені дослідження погоджені Комісією з питань біоетики і не містять даних, які суперечать морально етичним нормам і сучасним вимогам біоетики. Роботу виконано на метрологічно повіреній медичній апаратурі. Достовірність отриманих даних підтверджена відповідними статистичними методами. Використання сучасних методів обстеження пацієнтів, належний аналіз та інтерпретація результатів дослідження дозволили вирішити поставлену мету дисертаційного дослідження та зробити обґрунтовані і логічні висновки.

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів

Дисертантка визначила етіологічні фактори, а також індивідуальні віково-статеві особливості, ехокардіографічну характеристику пацієнтів обох груп.

- Визначено та проаналізовано покази, критерії та техніку виконання ендovasкулярного протезування низхідної аорти для лікування пацієнтів із аневризмами та дисекціями низхідного відділу аорти.
- Показано з наукової точки зору переваги оптимальної медикаментозної терапії у порівнянні з ендovasкулярними та гібридними втручаннями:

зниження кількості аритмологічних, дихальних ускладнень, зменшення часу перебування у відділенні інтенсивної терапії та стаціонарі загалом, відчутну позитивну зміну якості життя даної групи пацієнтів.

- Детально оцінено та порівняно якість життя пацієнтів залежно від виду виконаного хірургічного втручання. Проаналізовано фізичні та психічні показники якості життя пацієнтів після хірургічного лікування у віддаленому періоді.

- Визначено виживання пацієнтів у віддаленому періоді після ендovasкулярних методів лікування у порівнянні з пацієнтами, що отримували оптимальну медикаментозну терапію.

Практичне значення отриманих результатів

Отримані підсумки та результати дисертації імплементовано в таких клініках та центрах: ДУ «Інститут серця МОЗ України»; Серцево-судинний центр КНП «Київська міська клінічна лікарня №1»; Центр серця та судин КНП "Львівське територіальне медичне об'єднання "Багатопрофільна клінічна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої медичної допомоги".

Дисертаційна робота включає детальний аналіз критеріїв відбору пацієнтів для проведення лікування шляхом ендovasкулярного протезування низхідної аорти, описано усі найважливіші нюанси ведення пацієнтів, що отримували оптимальну медикаментозну терапію, що дозволяє широко використовувати це втручання у роботі кардіохірургічних центрів.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях

Основні результати та наукові положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових періодичних виданнях, викладені на матеріалах конгресів та науково-практичних конференціях. За темою дисертаційного дослідження Шкандали А.Ю. опубліковано 9 публікацій, зокрема 6 статей в наукових фахових журналах, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України», 3 статті, що індексуються Scopus або

Web of Science; 5 робіт в збірниках та матеріалах з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій.

Структура та зміст дисертації

Дисертаційна робота викладена на 180 сторінках. Дисертація складається з анотації, вступу з оглядом літератури, розділу матеріалів та методів, 3 розділів власних досліджень, узагальнення та обговорення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Рисунок і таблиці конкретні, відповідають змісту роботи, містять необхідний матеріал. У вступі автором обґрунтовано актуальність теми, визначено методи і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Сформульована наукова новизна, теоретична та практична значимість отриманих результатів

Розділ 1. В розділі «Критерії вибору оптимальної стратегії лікування пацієнтів з неускладненим розшаруванням грудної аорти типу В (Огляд літератури)» представлені дані сучасної літератури стосовно основних аспектів та різних методів ендovasкулярних та гібридних методик, які використовуються при лікуванні аневризми та дисекції низхідної аорти. Детально продемонстровано різноманітні аспекти досліджуваної теми та описано проблемні і дискусійні моменти. Зміст предмету дисертаційного дослідження написаний повноцінно, в аналітичному ключі. Зауважень до розділу немає.

Розділ 2. Розділ «Матеріали, методи дослідження та клінічна характеристика пацієнтів» містить загальну характеристику клінічної частини роботи, методи дослідження і статистичної обробки результатів дослідження. У розділі автор надає детальний опис використаних загальноклінічних, лабораторних та спеціальних методів досліджень, обґрунтовує доцільність, адекватність їх використання. Наводить принципи розподілу на групи та особливості окремих груп пацієнтів. Описано та обґрунтовано методи статистичної обробки даних, які відповідають вирішенню поставленої мети. Кількість вивчених пацієнтів та запропоновані методи дослідження дають можливість справитись з поставленими завданнями та досягти мети роботи. Зауважень до розділу немає.

Розділ 3. У розділі «Порівняльний аналіз вихідних характеристик пацієнтів з патологією низхідної аорти залежно від методу лікування» автор детально описує техніку виконання операцій із вказуванням показів до операцій. Широко висвітлено показники обох груп пацієнтів з їх порівняльним аналізом. Зауважень до розділу немає.

Розділ 4. Розділ «Аналіз ранніх та віддалених результатів у пацієнтів з патологією низхідної аорти залежно від методу лікування» присвячений вивченню інтраопераційних характеристик, післяопераційних ускладнень, часу госпіталізацій. Виявлено, що групи дослідження достовірно між собою не відрізнялися щодо ступеня прихильності до фармакотерапії на першому ($p=0,713$) та на другому ($p=0,712$) році спостереження, в той час як на третьому році спостереження у пацієнтів групи А виявлялася достовірно вища прихильність до фармакотерапії у порівнянні з групою Б ($p=0,049$). Зауважень до розділу немає.

Розділ 5. Розділ «Оцінка якості життя у пацієнтів з хірургічною патологією низхідної аорти залежно від методу лікування» порівнює дані про якість життя пацієнтів до операції та у віддаленому періоді після операції та на фоні медикаментозного лікування. Проведено оцінку комплаєнсу пацієнтів, включених у дослідження, до оптимальної медикаментозної терапії з використанням шкали Моріскі на 1-ому, 2-ому та 3-ому році спостереження. Згідно з аналізом, групи дослідження достовірно між собою не відрізнялися щодо ступеня прихильності до фармакотерапії на першому ($p=0,713$) та на другому ($p=0,712$) році спостереження, тоді як на третьому році спостереження у пацієнтів групи А виявлялася достовірно вища прихильність до фармакотерапії в порівнянні з групою Б ($p=0,049$).

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів» наведено узагальнення отриманих даних і порівняння результатів дослідження з існуючими положеннями та рекомендаціями, висвітленими в літературних наукових джерелах. Розділ написано на високому рівні, чітко і логічно викладенні результати дослідження. Продемонстровано навички критичного мислення та співставлення власних результатів із даними, отриманими іншими дослідниками, що свідчить про рівень наукової кваліфікації автора.

Висновки логічно сформовані за результатами проведеного дослідження, обґрунтовані, відповідають поставленій меті й завданням цієї роботи.

Список використаних літературних джерел містить достатню кількість виключно закордонних авторів. Список оформлений правильно, відповідає вимогам до дисертаційних робіт.

Дисертація в достатній мірі ілюстрована таблицями і рисунками.

Відповідність змісту дисертації встановленим вимогам

Основні теоретичні, наукові та практично-прикладні положення дисертаційної роботи Шкандали А. Ю. на тему: «Клініко-функціональна оцінка результатів ендоваскулярних та гібридних втручань у хворих з хірургічною патологією низхідної аорти» відображені в анотації у повному обсязі. Дисертація відповідає спеціальності 222 «Медицина».

Завершеність дисертаційної роботи та зауваження щодо її змісту та оформлення

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням з чітко визначеними та вирішеними метою, завданнями, в якому правильно обрані методологічні і методичні підходи. У роботі витримана послідовність наукового пошуку з наступним порівняльним аналізом отриманих даних. Отримані результати наукового дослідження слід вважати такими, що не викликають сумнівів. Принципових зауважень щодо поданого, викладеного у дисертації матеріалу немає. В роботі зустрічаються окремі технічні та стилістичні неточності. Зазначені недоліки не знижують загального позитивного враження від дисертації і не мають суттєвого значення.

В якості дискусії виникли наступні запитання:

1. Як можна пояснити, що на третьому році спостереження у пацієнтів групи А виявлялася достовірно вища прихильність до фармакотерапії у порівнянні з групою Б, хоч раніше різниці не спостерігалось?
2. Внаслідок яких етіологічних факторів у пацієнтів, котрим проводилась початково ендоваскулярне протезування аорти і отримували оптимальну медикаментозну терапію, рівень розрахункової швидкості клубочкової фільтрації спостерігався нижчим у порівнянні з пацієнтами, яким проводилась виключно оптимальна медикаментозна терапія?

Висновок

Розглянувши дисертацію Шкандали Анни Юріївни «Клініко-функціональна оцінка результатів ендоваскулярних та гібридних втручань у хворих з хірургічною патологією низхідної аорти» на здобуття ступеню доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, вважаю, що робота є актуальною для кардіохірургії та кардіології.

Результати дисертаційного дослідження відрізняються науковою новизною і практичним значенням. За формою і структурою дисертація відповідає основним вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Наявні зауваження не мають принципового значення і не зменшують наукову і практичну цінність роботи.

Таким чином, дисертаційна робота Шкандали Анни Юріївни «Клініко-функціональна оцінка результатів ендоваскулярних та гібридних втручань у хворих з хірургічною патологією низхідної аорти» повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та Наказу МОН України від 19.08.2015 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і може бути представлена до офіційного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Офіційний рецензент:

завідувач кафедри кардіології

Національного університету охорони здоров'я

України імені П. Л. Шупика

д.мед.н., професор

Марина ДОЛЖЕНКО